

Pilotinkapacitering

Diskussion med Helikopterperspektiv

SLoh Flygsäkerhetsforum 2026-03-25

Pilotinkapacitering

Vad är inkapacitering?

Pilotinkapacitering är den term som används för att beskriva en pilots oförmåga att utföra sina normala arbetsuppgifter på grund av att fysiologiska faktorer uppstår under flygning

Vad kan orsaka inkapacitering

- **Trötthet och sömnbrist:** Kan leda till mikrosömn eller drastiskt försämrade beslutsförmåga.
- **Gastrointestinala problem:** Svår matförgiftning är en av de vanligaste orsakerna till tillfällig inkapacitering.
- **Hjärt-kärlsjukdomar:** Exempelvis hjärtinfarkt eller stroke.
- **Hunger/lågt blodsocker**
- **Känslomässig obalans/privata påfrestningar,** Not fit for flight
- **Akut smärta:** Till exempel gall eller njurstensanfall
- **Migränanfall**
- **Missfall**
- **Neurologiska händelser:** Epileptiska anfall eller plötslig medvetslöshet (svimning).
- **Metabola rubbningar:** Exempelvis kraftigt blodsockerfall hos en diabetiker.
- **Desorientering (Spatial disorientering):** Piloten förlorar uppfattningen om vad som är upp och ner, ofta på grund av dålig sikt eller "whiteout/brownout" (när snö eller damm virvlar upp av rotern).

Vad kan orsaka inkapacitering

- **Hypoxi:** Syrebrist vid flygning på höga höjder (relevant?).
- **Giftiga gaser:** avgaser, brandrök vid brandbekämpning?
- **Laserbeskjutning:** Avsiktlig belysning av cockpit med kraftfulla lasrar kan orsaka tillfällig blindhet eller blixtblindhet.
- **G-krafter:** Även om det är mindre vanligt, kan kraftiga manövrar påverka blodflödet till hjärnan.
- **Stress och panik:** Akut stressreaktion som leder till handlingsförlamning (så kallad "freezing").
- **Läkemedels- och droganvändning:** Biverkningar från receptfria eller receptbelagda läkemedel, såväl som alkohol- eller droganvändning, kan försämra beslutsfattande och medvetande.

Händelser

Pilot incapacitation

On 5 December 2019, the first officer of a Cessna 208 on a scheduled Indonesian domestic passenger flight close to Timor-Leste became physically ill during normal unpressurised cruise at 10,000 feet during conversation about a family health issue. When he briefly lost consciousness, the captain declared a MAYDAY and diverted to Dili. The first officer recovered and when hospital checks were passed, the flight to the intended destination was completed. An in-depth medical investigation found no evidence of physical illness and concluded that unmanaged emotional stress had led to hyperventilation followed by a temporary incapacitation.

On 25 January 2024, an Airbus A320 first officer inadvertently fell asleep while the captain was already intentionally sleeping en route. Prior approval to temporarily deviate around adverse weather had been given followed by an instruction to join a destination arrival procedure that began 125 nm away. After over 200 nm of further flight and almost half an hour out of ATC contact, the captain woke up, took control and woke up the other pilot. ATC were then contacted for instructions on regaining the arrival route after a significant unapproved deviation from clearance, and the flight was completed without further event.

Vad kan vi göra för att förebygga?

- **Trötthet och sömnbrist:** Kan leda till mikrosömn eller drastiskt försämrade beslutsförmåga.
 - Sova i förväg?
- **Gastrointestinala problem:** Svår matförgiftning är en av de vanligaste orsakerna till tillfällig inkapacitering.
 - Egen matlåda
- **Hjärt-kärlsjukdomar:** Exempelvis hjärtinfarkt eller stroke.
 - Byta flygläkare ibland
- **Hunger/lågt blodsocker**
 - Äpple i väskan
- **Känslomässig obalans/privata påfrestningar,** Not fit for flight

Vad kan vi göra för att förebygga?

- **Akut smärta:** Till exempel gall eller njurstensanfall
- **Migränanfall**
- **Missfall**
- **Neurologiska händelser:** Epileptiska anfall eller plötslig medvetslöshet (svimning).
- **Metabola rubbningar:** Exempelvis kraftigt blodsockerfall hos en diabetiker.
- **Desorientering (Spatial disorientering):** Piloten förlorar uppfattningen om vad som är upp och ner, ofta på grund av dålig sikt eller "whiteout/brownout" (när snö eller damm virvlar upp av rotern).

Vad kan vi göra för att förebygga?

- **Hypoxi:** Syrebrist vid flygning på höga höjder (relevant?).
- **Giftiga gaser:** avgaser, brandrök vid brandbekämpning?
- **Laserbeskjutning:** Avsiktlig belysning av cockpit med kraftfulla lasrar kan orsaka tillfällig blindhet eller blyxtblindhet.
- **G-krafter:** Även om det är mindre vanligt, kan kraftiga manövrar påverka blodflödet till hjärnan.

Vad kan vi göra för att förebygga?

- **Stress och panik:** Akut stressreaktion som leder till handlingsförlamning (så kallad "freezing").
- **Läkemedels- och droganvändning:** Biverkningar från receptfria eller receptbelagda läkemedel, såväl som alkohol- eller droganvändning, kan försämra beslutsfattande och medvetande.